

**SÖZEL SUNUM
KONGRE YÖNETİMİ
TAM METİNLER
DAVETLİ KONUŞMACILAR**

**ÖZGÜN BASKININ GELİŞİMİ; HAYATİ MİSMAN ve MÜRŞİDE İÇMELİ’NİN SANATA
KATKILARI**

Özgül ATEŞİ, Hülya KAROĞLU²

¹KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Konya / Türkiye

²KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Konya / Türkiye

Öz: Bu araştırma geleneksel baskı teknikleri ile özgün baskiresim tasarımları ve öne çıkan iki sanatçıyı konu almıştır. Yüksek, çukur ve düz baskı yöntemlerinin genel özellikleri ve özgün baskının kullanım alanları, geleneksel baskı teknikleri ve özgün baskı resmin karşılaştırılmasındaki ortak ve farklı yönleri ele alınmıştır. Bu araştırmadaki temel amaç; özellikle yüksek baskı tekniklerinden ağaç baskının ve çukur baskı tekniklerinden gravür baskının yerinin araştırılması ve aynı zamanda da öneminin vurgulanmasıdır. Ayrıca bu baskı tekniklerini ustaca kullanan ve Türkiye ‘de haklı bir üne sahip olan sanat eğitimcisi Mürşide İçmeli ve öğrencisi yine sanat eğitimcisi Hayati Misman’ın bu alana katkılarını araştırmak diğer bir amacımız olmuştur. Özgün baskı resim teknikleri birçok ortak noktaları vardır. Özellikle ele alınan her iki baskı tekniğinin de çoğaltılabilir olması ve daha çok kişiye ulaştırılabilir olması paylaşımına açık olduğunu ortaya koymaktadır. Özgün baskı sanatının doğuşu ve geçirdiği tarihsel süreç ve özgün baskı tekniklerinin detaylı bir biçimde kısaca verilmeye çalışıldığı bölümler araştırmanın kuramsal alt yapısını oluşturmuştur. Türkiye ‘deki ağaç baskı sanatçıların’dan, Hayati Misman ve Mürşide İçmeli’nin yapmış oldukları çalışmalar ve geleneksel baskı teknikleri ile elde edilen ürünler incelenmiş ve yüksek, çukur, düz ve mono baskı teknikleri; tekniklerin anlamı, tekniklerin uygulanmasında kullanılan araç ve gereçler, baskı işlem basamakları olmak üzere çeşitli alt başlıklarla incelenmiş karşılaştırmalar yapılarak özellikle ağaç baskı ve gravür baskı ile ilgili görsellere yer verilmiş örneklerle anlatılmıştır. Ayrıca Hayati Misman ve Mürşide İçmeli’nin sanata bakış açıları ve sanata katkıları araştırılarak bir sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağaç Baskı, Gravür, Baskı Resim, Özgün Baskı, Mürşide İÇMELİ, Hayati MİSMAN

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Özgün baskı resim tekniklerinden, çukur baskı olarak bilinen gravürün dünyadaki ve Türkiye’deki tarihçesi çok eskilere dayanmaktadır. Baskı tekniklerinin tamamı, bir sanatçının bizzat kendisi tarafından veya kendi kontrolü altında yapılan ve kalıpları hazırlanıp limitli basılan, numaralandırılan ve imzalanan özgün bir sanat disiplindir. Bu çalışmada, yukarıda tanımlanan baskı resmin ana hatlarıyla tarihsel sürecine, gelişimine ve bu alandaki önemli sanatçılara vurgu yapılmıştır⁷⁰. Ayrıca bu disiplinin uygulama alanlarında bu günkü durumu ve günümüzdeki diğer disiplinlerle olan ilişkileri de ele alınmıştır. Dünyadaki ve Türkiye’deki örnekleriyle birlikte genel bir bakış açısıyla irdelenmiştir. Hasan Kıran’a göre çizim ile boyama bir tarata baskı resim

⁷⁰ <http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/st-donusum/program>

diğer tarafta değerlendirildiğinde aralarında doğal geçiş süresi olan ve her ne kadar çizim ve boyama da bahsi geçse de teknik ve beceriler baskı resim tekniğinde anılsa da bu tip çalışmalarda oyma litografisi ve ipek baskı gibi kendine has yöntemleri barındırması kendine has malzeme teknikleri araç gereçleri mevcuttur (Kıran: 2010:56-57).

Özgün baskı, ağaç, taş, linol, ipek veya metal gibi çeşitli malzemeler kullanılarak birebir aynı veya kalıplar yoluyla kâğıda ya da benzeri malzemeler üzerine basılan resimlere denir. Baskı tekniğinin bir kalıpla çok baskı yapılması ile ortaya çıkışı Çin'e ve Kore'ye dayandığı düşünülse'de 1450 yıllarında Almanya'da çıkmasıyla önem kazanmıştır. Baskı resim; Mısır Uygarlığından başlayıp Çin'e, Sümerlerden 'de Hitlere kadar devam eden tarihsel süreç içerisinde M.Ö.105 yılında kâğıdın bulunması ile ortaya çıkmış bir sanattır (Pekmezci, 1993:10). Özgün baskı 'da kullanılan teknik, önceki zamanlarda taş ve kumaş gibi deri malzemelerinin üzerine yapılan kâğıdın bulunması ile ipek üzerine baskı yapılması da mümkün olmuştur. Matbaanın ortaya çıkışı ile farklı kazanımlar sağlamaya başlayan özgün baskı sanatı yazı veya resimden oluşan çalışmaları yüksek çukur ve elek baskı gibi teknikleri ile kâğıt veya başka bir malzeme üzerine basılıp çoğaltılması sonucu gerçekleşmiş bir sanat türü olmuştur⁷¹.

ÖZGÜN BASKI NEDİR?

Özgün Baskı resim tarihsel gelişimi ele alındığında, kökeninin insanın ilk üretimini yaptığı mağara duvarındaki resimlere dayandığı görülmektedir. M.Ö. 3000 yıllarında yazının, daha sonraları da M.S.105 yıllarında Çin'de kâğıdın bulunmasıyla, basım işi yeni bir nitelik kazanmıştır. Özgün baskı kalıbının yapılışı tasarımı seçilen malzemeye göre değişiklik gösterir kullanılan baskı makinesine göre de şekillenmiş olur. Özgün baskı değişik baskı malzemeleri ile çoğaltılmış grafiksel bir sanat yapısıdır. Yapılan çalışmaların özgün baskı sayılabilmesi için çoğaltılmak amacı ile yapılması gerekir. Bir yüzeydeki oluşumu bir başka yüzeye aktarılması sonucu çoğaltılıp basılması süreci içinde gerçekleşen eser bir grafik tasarım ürünü de ortaya çıkarır. Baskı tekniği sayesinde de az sayıda kopya yerine çok miktarda baskı çoğaltılması mümkün olmuştur.

Görsel 1: Özgül ATEŞ Ağaç Baskı 30x80cm

71 <https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques>

Bir başka tanıma göre ise özgün baskı sanatı; akla ilk gelen şey çoğaltılabilme özelliğinden kaynaklanan sanatı kitlelere aktarmada daha etkili bir araç olmasıdır. Fakat unutulmamalıdır ki özgün baskı Postmodernizm'in yeniden oluşturulması ve anlamlandırılması kargaşasından hâlâ kurtulamamıştır. Sanatçılar farklı görsel anlatımlara tekniklerine olanak sunarak görsel anlamdaki çeşitliliğe farklılık oluşturmasına neden olur. Sanatçılar; siyasi anlamda hangi ideolojiye hizmet ederse etsin, bu baskı tekniği sayesinde kendini ve önemini kanıtlamış olur.

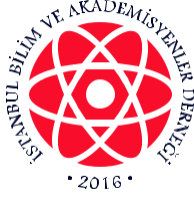

Görsel 2: Özgül ATEŞ Ağaç Baskı 30x30cm

Sanatçılar tüm teknikler için genellikle bir ön çalışma yaparlar. Örneğin Devrim Erbil'in "İstanbul'dan Sevgilerle" isimli eserinde, seri basımının farklı teknikleri üzerine serigrafî çalışması yapmıştır. Sadece bir tuval oluşturarak, orijinal bir baskı resmi için suluboya ile bir ön hazırlık yapılır. Taslaklar daha sonra tekniğe uygun olarak işlenerek ve sanatçı kalıpları zaman içinde farklı aşamalardan prova eder ve ilk ön ve son görüntüye ulaşıldığında kanıtı yazdırır. Baskı, bir sanatçının çalışması için çok ciddi bir sanat üretim kapasitesi gerektirir (Limon:2011:9).

Görsel 3: İstanbul'dan aşk “, serigrafî, Devrim Erbil

SÖZEL SUNUM KONGRE YÖNETİMİ TAM METİNLER DAVETLİ KONUŞMACILAR

Sanatçı Baskıresim tekniğini tercih ettiyse, ahşap, taş, çinko veya ipek gibi farklı malzemeler üzerinde veya her aşamada çalışır, böylece rengin doğruluğunu, görüntünün düzgünlüğünü, düzenleme görüntüsünü, her türlü sanatsal algıyı, kısacası, baskı sanatını test eder. Özgün baskı tekniği; görsel grafik tasarım öğelerini çok çeşitli etkiler ve anlatımlar verecek çeşitlilikte kağıda aktarılmasını sağlıyor ve bu imkânlar sayesinde deneme ve araştırmaları sürdüren öğrenciye ve sanatçıya şekillendirme ve anlatım teknikleri göstermiş oluyor. Buna göre her baskı tekniğiyle birlikte daha farklı yeni ve dikkat çekici yeni deneyim ve tecrübeler kapı açılmış oluyor. Bu baskı çeşitini farklılaştıran ve farklı teknikler ile değerlendiren öğrenci veya sanatçı zamanla kişiliğine uygun düşen bir özel grafik anlatım üslubu geliştire bilmiş oluyor (Aslıer, 2001:21).

Baskı'da sanatçı izlenimi yaratmak için orijinal görüntüyü levha, metal, düz yüzey taşı, düz ahşap, branda veya benzeri malzemeler üzerine yapabilirler. Baskı bu malzemelerin çeşitli imkanları kullanılarak yapılır. Sanatçı baskıyı bizzat kendisi yapar ya da onun talimatları ve yöntemleri ile bir baskı ustası tarafından yapılır. Sanatçı tüm baskı sürecini yönlendirir ve baskı sırasını takip ederek bu sırayla sayıları ve imzaları basar. Bu sanatçının amacının ve belirtilen gereksinimleri karşılayan özgün bir sanat yapısının doğrudan ifadesidir. Özgün baskıda değişik teknikler kullanılır. Sanatçı hangi tekniği kullanacak olursa olsun bir ön çalışma yapar ve bu ön hazırlık sırasında sanatçının ilk işlemleri resmin eskizleri olur⁷².

ÖZGÜN BASKININ GELİŞİMİ

Özgün baskı sanatının gelişimi; ilk olarak Mısır ve Mezopotamya'da ıstampa şeklinde kullanılmıştır. Çin'de yazının bulunmasından sonra, insanlık tarihinde ikinci en önemli buluş ise baskı tekniği olmuştur. Baskı tekniğinin bulunması ile, kitaplarda yüksek baskı tekniklerinin kullanımı 15. yüzyılda Batı Avrupa'da başlamıştır. İlk resimli kitaplar bu dönemde yayınlanmıştır. Rönesans sanatçıları bu dönemde ağaç baskı tekniğine ilgi göstermeye başlamışlardır. 16. yüzyılda, Lucas Granach ve Albrecht Dürer'in dini konuları içeren öz-gün eserleri ahşap baskılarla çoğaltmıştır. 15. yüzyılda gravür tekniğinin keşfi ve gelişimi, 19. yüzyıl'a kadar ağaç baskının ilgisini azaltmıştır. Artistik eserler yaratan gravür tekniğini kullanan ünlü sanatçı Paul Gauguin (1848- 1903), hayata yeniden 'hayat' verdi. Baskı resimlerini yapan sanatçı, gri lekeleri elde etmek için kullanılan tekniklerden farklı bir teknik geliştirdi. Daha sonra, Eduard Munch (1863-1944) ağaç baskılarında büyük siyah lekeler kullanarak ekspresyonist etkiler yarattı (Akalan, 2000:146). Wadsiy Kandinsky ve Franz Marc, 1911'de Woodbasket'te yer alan Der Blauue Reiter grubunu yönetti. Kandinsky, bu akımla birlikte, saf şekli ve rengine odaklanan mevcut içerikten arınmıştı. 20. yüzyıla kadar Dürer gibi sanatçıların çoğu baskı resim, kalıp oyma tekniklerini kullandılar. 1930'ların başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde ağaç baskıya olan ilgi gerçekten 2. Dünya Savaşı'ndan sonra büyüdü. Amerika Birleşik Devletleri'nde Michael Rothstein İngiltere'de Carol Summers, Seong Moy ve John Ross gibi sanatçılar bu konuda çalışmaya devam etti. Pablo Picasso (1881-1973) aynı dönemde Fransa'daki eserlerinde baskı tekniğini kullandı. Özellikle "kafa" eseri sanatçının en önemli eserlerinden birisi olmuştur (Pekmezci, 1993:10). Baskı resim sanatı; Kağıtla geliştirildi fakat kâğıdın baskı tarihi net olarak bilinmiyor. Baskı sanatının bilinen en eski tekniği olan ahşap baskı ilk olarak Mısır ve Mezopotamya'da ıstampa şeklinde kullanılmıştır. Çin'de, kâğıt keşfi ile çizici üzerine ipek ve

72 <http://www.milliyetsanat.com>

SÖZEL SUNUM KONGRE YÖNETİMİ TAM METİNLER DAVETLİ KONUŞMACILAR

kâğıt basmak, baskı sanatına yeni bir boyut kazandırıyor. Basılı kitaplarda yüksek baskı tekniğinin kullanılması Batı Avrupa'da başladı ve ilk resimli kitaplar yayınlandı. Rönesans sanatçıları bu dönemde ağaç baskıyla ilgilenmişlerdir⁷³.

TÜRKİYEDEKİ ÖZGÜN BASKI VE GRAVÜRÜN YERİ ve ÖNEMİ

İstanbul'da ilk kitap 1493'te Yahudi yazısında yayınlandı. İlk Türk kitabı 1729'da İbrahim Müferrerika tarafından Arapça harflerle basıldı. İbrahim Müferrerika, 173 yılında Türkiye Garbi adlı kitabında yayınladığı, tekniğin İstanbul'da uygulanmaya başladığı' da görülmüştür. İlk haritalar Çukur baskı tekniği kullanılarak İbrahim Müferrerika tarafından bakır kalıptan basılmıştır. Ancak 1730'da orijinal baskı sanatının uygulanması İbrahim Müferrerika tarafından başlatıldı. 1831 yılında İlk taş baskı atölyesi İstanbul'da kurulmuştur. Bu baskı, Nuhbetüt eğitimi Husrev Paşa tarafından yazılmıştır. Matbaanın 1836 yılında kapatılması üzerine Kayol kardeşler tarafından özel bir taş burç atölyesi açıldı. Ardından özel ve askeri matbaalar açıldı. İlk orijinal baskılar, askerler tarafından eğitim, haritacılık, vb. konularda basılan broşürler. Askeri okullarda resim öğreten öğretmen Ali Rıza Bey, çeşitli taş baskılar yaptı. Özgün baskı resminin öncüsü sayılabilecek diğer resimler, kahve resimleri olarak bilinen popüler baskı resimleridir. Bu resimler genellikle işyerinde, kahve duvarlarında, evlerde asılıdır⁷⁴.

BASKI ÇEŞİTLERİ

MONO TİPİ BASKI TEKNİĞİ

Tek bir baskı olanağı veren grafik tekniğidir. Gravür gibi basılan yönteminin yanı sıra cam üzerine de basılan şeklide vardır. Cam üzerine rulo merdane ile matbaa mürekkebi sürülür, üzerine kağıt konarak kağıdın üstüne sert bir uçla çizim yapılır ve basılır. Mono baskı tekniği yalnızca tek baskı tekniği verebilen baskı tekniğidir. Bu baskı tekniği bir kağıda sulu veya yağlı olarak bir şeyleri resmettikten sonra boya kurumadan önce kağıt boyalı yüzü üstüne ikiye katlanıp açılırsa bir baskı elde edilmiş olur ve buna da katlama baskı dediğimiz baskı tekniği meydana gelmesi ile tesadüfi sonuçlar ortaya çıkar ve her katlamada ise farklı sonuçlar elde edilir kop-ya baskı dediğimiz başka bir teknikte kağıt kapalı şekillerde ve dokulardan meydana gelmiş bir yüzey üzerine konarak arka tarafına kurşun kalem ile veya pastel kalem sürülerek bu yüzeyde boyalı rulo gezdirerek baskı elde edilmiş olur (Aslıer, 2001:21-22).

MALZEME BASKI TEKNİĞİ

Düz bir yüzeye kumaş, iplik, ahşap kaplama levhaları, ince zincirler, düğmeler, çeşitli malzeme parçaları ile resim düzenlemeleri yapılır. Bu malzemeye önceden veya düzenlemeden sonra rulo ile baskı boyası sürülür. Üzerine kağıt konularak pres yardımı ile baskı yapılır. Malzeme baskı tekniği bir baskıda veya üstüste basılarak elde edilerek kullanılan malzemenin çeşitliliğine göre de değişik resimler ve dokular elde edilir (Aslıer, 2001:21).

73 <https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques>

74 <https://tceydat.wordpress.com/2017/03/25/yuksekbaski/>

AĞAÇ BASKI TEKNİĞİ

En eski bir baskı tekniği. Bir düz yüzey malzemesi yüzeyden kazıma belirli bir miktar baskı yüzeyinde istenen görüntü oluşturulması ve kabartmalı böylece cheving prensibine dayalı yapılır. Yüksek Baskı Çeşitleri; Ağaç Baskı, Linolyum Baskı Ağaç oyma sanatı; oyma ahşap malzemenin üzerine yapılmış olan çizimin özel kesi-ci aletlerle istenmeyen yerlerin yontulması sonucunda elde edilen sanattır. Ağacın gövdesi paralel bir kütük ile alınır⁷. Malzeme olarak ağaç kullanılan ağacın dokusundan yararlanılarak yapılan yüksek baskı yöntemi kullanılan bir baskı türüdür. Ağacın gövdesinden sert ya da yumuşak dokulu olan kısmını enine veya boyuna kesilerek elde edilen malzemenin üzerinde ki desene çizimin oyularak kazınması ya da tesadüfen oluşan desenler sonucu boyanarak kağıda basılması sonucu oluşan, bir yüksek baskı tekniğidir. Sonrasında ahşabın üzerine mürekkep(boya) bir silindir sayesinde sürülür ve silindir ileri geri devindirerek, kazınan yerlere ince bir katman halinde mürekkep dağılır ve üzerine kağıt koyularak kaşık yardımıyla sürterek boyanın kağıda geç-mesi sağlanır. Yüksek baskı tekniği en eski baskı tekniğidir. Tekniğin en dikkat çekici yönü, tasarımın kalıp içine doğrudan ve basit malzemelerle oyulabilmesidir. Kalıp olarak linol ve ahşap, yüksek basınç tekniğinde kullanılan malzemelerdir. Baskı yüzeyinde istenilen görüntüyü oluşturmak ve düz bir yüzey ile bir malzemenin yüzeyinden bir kabartma şekli elde etmek için oyma prensibine dayalı olarak yapılır. Beyazın kalması gereken yerlerin muşamba veya ahşap levhadan oyulması ve yüksek kalan yerlerin basılması ve mürekkeplen-mesi mantığına dayanmaktadır (Gökaydın, 1987:52). Yüksek baskı ahşap veya mermer ve kiremit linoleum (linoleum, plastik, poliüretan levha) vb. en eski baskı tekniğidir. İlave bir malzeme, chipping prensibine dayalı bir zemindir. Oyma ve kazıma ile elde edilen kalıp, rulo baskı makinesine(prese) verilir. Yüksek yerlerin elde edildiği boya kağıttan baskı ile geçer. Baskı kağıdın arka tarafı tahta kaşık veya tahta veya yüksek basınç presi ile yapılır. Her renk için, aynı zamanda tek tek kalıpları oyarak ya da çok renkli baskılar uygulanabilir. Hazırlanan kalıp veya kalıplar sonradan yine kullanılabilir⁷⁵.

LİNOL BASKI

Bu teknikte, muşamba ve muşamba bıçaklarıyla oyulmasıyla bir kalıp hazırlanmaktadır. Linol baskı sanatında da ağaç baskıda olduğu gibi, her bir renk için farklı çeşitli kalıplar hazırlanmalıdır. Muşambaya'ya benzeyen plastik bir malzeme olan linolyum, kolaylıkla oyma ile şekillendirilebilir, baskı tekniğinde ahşaptan daha çok tercih edilir. Linol baskı için kullanılan malzeme, linol gravür bıçaklarıyla kazınmalı ve daha sonra baskı mürekkebi ve silindirler ile boyanmalıdır. Bu teknikte sadece yüksek parçaların kâğıt üzerinde olduğu görülür ve kâğıt üzerinde linolün oyulan alanları beyaz görünür.(Misman, 1976:26).

Görsel 4: Linol baskı, Nevin YAVUZ 2009

75 <https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques>

METAL OYMA VE KAZIMA TEKNİĞİ(GRAVÜR)

Çukur baskı tekniği türüdür. Preslenecek kalıp çukurdur ve boya (mürekkep) çukurların içine dökülür. Gravürün üst yüzeyi temizlenip ve pres vasıtasıyla kağıda aktarılır. Sonrasında gravürde kazıma baskı tekniği ka-bartma baskı için ters bir şekilde çizilerek metal levha üzerine çizilen deseni basılması gerekir. Yüzey üzerine oyulmuş kalıp üzerine kağıt basılacak hale getirilir. Bu metal kalıp yağlı, kalın baskı mürekkebi ile doldurulur. Yüzeye dikkatlice mürekkep sürülür ve yüzeyi silinir çukurlara çok bastırılmamak süretiyle. Kağıt yüksek basınçla preslenmiş levha üzerine yerleştirilir ve çukurların içindeki mürekkep kağıdın yüzeyine geçer ve hafif bir şişlik kağıtta görülür. Bu da gravür baskı veya gravür diye adlandırılır. Levha tarafından elde edilen görüntülerin (el kazıma, kazıma) çeşitli malzemelerde basılmış görüntülerine “gravür” denir (Grabowski ve Fick, 2012:106).

LEKE BASKI (AKUATİNT) TEKNİĞİ

Metal yüzey çeşitli genişliklerde kuru toz vernik ile püskürtülür, eritilir ve aşağıda ısıtma ile yapışır. Asit küvette battığında, serpilmeyen yerlerde asit vardır. Nokta-benekli dokular elde edilmiş olur. Birçok baskı teknikleri ile birlikte uygulanır. Aşağıdaki görsel buna örnek olarak verilmiştir. Metalin yüzeyine değişik kalınlıklarda kuru toz vernik serpilir, alttan ısıtılarak eriyip yapışması sağlanır. Asit banyosuna batırıldığında serpintiyi almayan yerleri asit yer. Nokta serpintili doku elde edilir. Akuatint tek başına çok az kullanılır ve diğer tekniklerle birlikte uygulanır. Metal plakanın birebir oyulması yerine plakanın zemini, asitle dayanıklı bir vernik ile kaplanmaktadır. Plakadaki desen verniği kazıyarak çıkarır. Daha sonra plaka asit banyosuna daldırılır. Desen çizgili yerlerde metal asit erimeye başlaması sonucu çukurlar oluşur. Çukurların derinliği asit emme süresi ile belirlenir ve aslında gravür gibi basılmış olur (Smith, 2010).

Görsel 5: Kırmızı Alpillen (1978) | Bakır üzerine aside yedirme baskı ve kazıma, 57x76cm

SÖZEL SUNUM KONGRE YÖNETİMİ TAM METİNLER DAVETLİ KONUŞMACILAR

MEZZOTİNT

Ters kuru noktadır. Metal plakanın tüm yüzeyi, ince dişleri olan özel bir aletle taranır ve metal plakanın yüzeyi ince taşlarla kaplanır. Bu haliyle baskı yapıldığında tüm yüzey siyah çıkacaktır. Beyaz kısımlar bu ince taşların ezilerek ve kazınarak yok edilmesiyle elde edilir. Metalin ilk kazılmamış tabanına indiği zaman tam beyaz elde edilmiştir. Daha az kazıma ile tonlar elde edilir. Mezzotint grafik tasarım alanında hazırlanan bir baskı çeşitidir. Dişli çelik bıçak kullanılarak metal plaka'dan baskı kalıbı hazırlanır ve metal üzerinde hareketler sonucu sık noktalar elde edilir ve bu şekilde basıldığında'da, yüzey siyah olacaktır. Bu ince taşların ezilmesi ve parçalanmasıyla beyaz parçalar elde edilir. Tam beyaz alan metal ilk olarak kazınmamış tabana indiğinde elde edilir⁷⁶.

SOĞUK KAZI

Deseni doğrudan sivri uçlu aletlerle ve keskin sivri uçlu vibratörle metal plaka üzerine çizilir. Bu kez desen, çizginin kenarında veya çipin / Burr'un her iki tarafında hafifçe oyulur. Mürekkep yerine yerleştirildiğinde, boşluklar yerine çentikler mürekkep tutmaktadır. Bu bir çukur baskı (intaglio) yöntemidir. Baskı küçüktür çünkü cips yük altında yavaşça takılır. İmge keskin bir aletle doğrudan bakır levha üzerine kazılır veya çizilir (Akalın, 2000:155).

TAŞ BASKI LİTOGRAFI

Desen çizimi ile birçok ortak noktası vardır. Sanatçı taş baskı'da yağlı bir kalem veya yağlı bir baskı mürekkebi kullanır. İyi ayarlanmış özel bir taş bloğu hazırlar. Temel prensip, su ve yağın birbirine karıştırılmamasıdır. Desene yağlı bir kalemle taş zemine çekilir ve taş ıslatılır yağlı desen çizimleri su kabul etmez ve ancak rulo ile sürülen mürekkebin yağlı desen hatlarını kabul eder ve ıslak parçalar açık kalacaktır. Kâğıt taş zemine serilir ve basılır. Her renk için ayrı taşlar kullanılır⁷⁷.

OFSET BASKI LİTOGRAFI

1790'larda Aloys Senefelder adında bir Alman tarafından bulunan düz baskı tekniği, zaman içerisinde gelişti-rilmiş, günümüzde en çağdaş ofset baskı teknikleriyle uygulama olanağı bulmuştur. Ofset baskı'da taşın yerini çinko, alüminyum yerini bakır vb. metal yüzeyler almıştır. Sanatçı ofset baskı'da görüntüyü doğrudan metale boyar ve bu tekniği taş baskıda kullanıldığı gibi kullanır. Günümüzde ise bu baskı ile orijinal baskı üretilmekte ve bu teknikte foto grafik yöntemleri de uygulanabilmektedir. Su ve yağın ayrımı prensibi ile çalışan bu baskı tekniği matbaada ofset baskı olarak sunulmaktadır. Baskı levhası, boya alma bölümlerinin hassasiyetinin yü-zeyi olmadan boya alıcı bölümler oluşturularak yapılır. Bu yöntemde çinko, alüminyum, bakır ve taş kullanılmış olup, baskı yüzeyinde yükseklik farkı yoktur (Kıvık, 2005:114).

76 <https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques>

77 <https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques>

SÖZEL SUNUM KONGRE YÖNETİMİ TAM METİNLER DAVETLİ KONUŞMACILAR

SERİGRAFİ BASKI

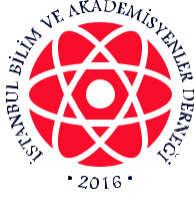
Özel ipek malzeme bir çerçevede gerilmiştir. İpek emisyonu dökülür ve sonrasında ışığa duyarlı hale getirilir ve bunun sonucunda da film bu şekilde ortaya çıkıyor. Işığı gören yerler boyayı dibe doğru aktararak basılabılır. Genellikle kendinden yapışkanlı etiket, kalem, şişe, bez, kuzu, vb. üzerine serigrafik baskı yapılır. Şablon baskı, düz baskıdır. Kalıba maruz kalmayan yerler su almaz. Sulu olmayan yerlerde boya ve boya kauçuğu tu-tulur, kauçuk kağıdın boyanması işlemi gerçekleşir. Genellikle masaüstü reklamcılığı dediğimiz şeylere kağıt yazdırmak için kullanılır (Grabowski ve Fick, 2012:56-62). İpek baskı - şablon İpek baskı olarak da bilinen baskı - elek baskı, tekstil endüstrisinde, grafik alanında ve baskı yapımında yaygın olarak kullanılan bir baskı tekniğidir. Bu teknikte; metal veya ahşap çerçeveye gerilmiş ipek, plastik veya metal kumaştan yapılmış perde üzerine basılacak yerler açık bırakılır ve diğer yerler maskeleme, boya veya fotomekanik yöntemlerle kapatılır. Ardından, ekranın içine yerleştirilen baskı kâğıdı (mürekkep) kazıyıcı, kâğıt, cam, kumaş vb. Şablon baskı serigrafik tekniğinin temel prensipleri maskeleme ile istenen desenler karton, metal ve plaka gibi malzemeler üzerinde çizilir. Maskeleme kartı kağıda yerleştirilir ve mürekkep yuvarlandığında çıkarılan parçalardan geçen mürekkep kağıdı boyaması sonucu oluşur⁷⁸.

TÜRKİYE'DE ÖZGÜN BASKI ve GRAVÜR

SANATÇILARI HAYATİ MİSMAN

Hayati Misman Konya'da 1945 yılında doğmuştur. 1968'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim ve İş Bölümünden mezun olmuş. 1970 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan sınavı kazanarak uzmanlaşma ve geliştirmesi için sanatçı yurt dışına gönderilmiştir. 1975 yılında Kassel Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olmuştur, grafik tasarım konusunda uzmanlaşmıştır. 1975'te Türkiye'ye dönmüş ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Resim Bölümü'nde çalışmaya başlamıştır. 1984 yılında 1987 yılında Doçent Ünvanını almıştır. 1975 yılında Türkiye'ye dönen sanatçı, GEE'de göreve başlamış, Mürşide İcmeli ile aynı atölye-de çalışmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki görevi 1986'ya kadar sürmüştür, aynı yıl sanatta yeterlik derecesini ve doçentlik unvanını almıştır. 1986 yılında GÜ'den Bilkent Üniversitesi'ne geçerek bu kurumdaki gravür, serigrafik ve litografik atölyelerini kurmuştur. 2001 yılında Hacettepe Üniversitesi'ne geçerek profesörlük ünvanını almıştır. Hayati Misman'ın baskı resimdeki estetiğinin temelinde devingenliği, ritmi ve imgeleşebilme özelliği taşır her ne kadar boyasal katmanlar öne gelse de dışavurumcu bir çizgisi ve desenci tavrı özgün baskı sanatında bir rol üstlenmektedir. Çizgilerinin özgünlüğünü kaybetmemek amacıyla baskiresimlerinde deseni direkt olarak plaka üzerine çalışmış, aside fazla yedirmemeye özen göstermiştir. Bu doğallıktan yana ve spon-tan çizgiler, aynı zaman da zaman zaman, hırçın ya da yumuşak olabilen tipik dışavurumcu karakterdedir. Eserlerindeki çizgiler farklı ritimlerle bir araya gelerek lekeler, değişik tonlar ve kütleler meydana getirmektedir. Özgün baskı sanatçısı olarak bilinen Misman, esas olanın 'yaratma' olduğunu düşünüyor. Sanatçı hangi teknik ve malmezeyle olursa olsun eserini oluştururken hep, 'yaratma'yı baz alıyor. "Bence resim önceden tasarlanarak yapılan bir iş değildir" diyen sanatçı, sözlerini şöyle sürdürüyor: "Yaratma tuvale sürülen boya lekesi, biçimiyle başlar; imza atılarak tamamlanır. Yaratma süreci bir serüvendir. Yapacağım her neyse ger-

78 <https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques>

**SÖZEL SUNUM
KONGRE YÖNETİMİ
TAM METİNLER
DAVETLİ KONUŞMACILAR**

çek görüntüsünün ötesinde bende uyandırdığı duyguların dışavurumudur. Bende yarattığı gerçekliktir (Günel Sanat Galerisi, 1999) Sanatçı 1961-1964 yılları arasında Akşehir Öğretmen Okulu'nda öğrenim görmüş ve 1964-1965 yılları arasında Erzincan'da öğretmenlik yapmıştır. 1965-1968 yılları arasında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Eğitimi Bölümü'nde öğrenim görmüştür. 1970-1975 yılları arasında MEB bursu ile gittiği Kassel Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde grafik tasarımı eğitimi almıştır. 1975 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nde göreve başlamış ve 1984 yılında aynı üniversiteden sanatta yeterlilik derecesi almış-tır. Sanatçı 1987 yılında Gazi Üniversitesi'nden doçentlik ünvanı almıştır. 1987-2001 yılları arasında Bilkent Üniversitesi GüzelSanatlar Tasarım ve Müzik Fakültesi'nde öğretim üyeliği yapmıştır. 2001 yılında Hacettepe Üniversitesi'nden profesörlük ünvanını almış ve 2005 yılında aynı kurumdan emekli olmuştur (Eroglu, 2002: 6-12).

Hayati Misman ise sanat anlayışı ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

'Almanya'da aldığımız eğitim, Türkiye'de aldığımız eğitim, içinde bulunduğumuz toplum, yaptığımız uğraş, resimler bizi belli bir anlayışa getirdi. Bizim hocalarımızın bize aktardığı kültür birikimi, onların resimsel değerlendirmeleri, gittiğimiz yerlerdeki sergiler bienaller vb. edindiğimiz şeylerin toplamı bize belli bir resim anlayışını getirdi. Bunun yanına biz kendi resim anlayışımızı, içinde yetiştiğimiz toplum, iklim, çevre, ekonomik koşullar ile harmanladık ve bu bizi bir resim anlayışına getirdi. Biz şu görüşte resim yapıyoruz demek yanlış olur. Biz bu harmanın içerisinde resim yapıyoruz. İ yidir, kötüdür; bu tartışılabilir. Herkesin kendine göre bir resim anlayışı var. Daha sonraki yıllar bu işi ortaya çıkaracak. Ama bence ben şu akıma dâhilim, şöyle resim yapıyorum demek biraz yanlış olur. Bu daha sonraki sanat tarihçilerinin ve sanat kuramcılarının işidir. Ama biz aldığımız kültür, eğitim, çevre, ekonomik koşullar, kendi aile yaşantımızın toplamıyla bir şeyler yapıyoruz. Bir de resim süreklilik isteyen bir şeydir. Sürekli resim yapmak da insanı belirli bir yere getirir. Yani teknik olarak bir yere getirmez, anlayış olarak bir yere getirir. İ şte böyle bir harmanın içerisinde bir resim anlayışı-mız var. Buna şunu da ilave etmek lazım. Mesela ben 20 ye yakın ödül aldım, 8-10 tanesi yurt dışından, 15- 20 tanesi yurt içinden. Bu da yaptığım işin bir noktada hem dünya tarafından hem Türkiye tarafından kabulü anlamına geliyor. Doğru mudur, yanlış mıdır, bunu da ileriki kuşaklar belirleyecek. Ama biz şu anda belli bir kendi anlayışımız içinde resimler üretiyoruz. Bunun bizim tarafımızdan bir yere bağlanması çok doğru bir şey değil.' (Uzun, 2015:148).

Sanatçı yaptığı eserlerinde, yaptığı çalışmanın aynısını tekrar yapmayacağı özgün çalışmalar yer alıyor ve Hayati Misman'ı sanatçı yapan özelliği de belkide budur. Batı tarzı Türk resim sanatı tarihi bilindiği gibi çok gerilere gitmez, ancak 1950'lerden sonra tam anlamıyla Avrupa ve Amerika ile eş za-manlı ve kendi içinde özgün bir yaklaşım göstermeye başlar. Türk resmi, yine bu tarihlerden sonra bireysel anlamda yapılanmasını gerçekleştirir. İşte bu nedenle 20. yüzyılın ikinci yarısında faaliyet göstermiş sanatçıların Türk sanatı tarihi açısından önemi, en az grup çalışmaları yapmış ilk Türk sanatçıları kadar büyüktür. Güçlü ve özgün bir resim diline sahip olan Ankara'lı sanatçı Hayati Misman da gerek özgün baskıları gerekse yağlıboya ve üç boyutlu çalışmalarıyla bahsi geçen sanatçılardan bir tanesidir. Misman, özgünbaskı ustası olarak bilinse de sanatçının yağlıboyalı, desenleri ve atık malzemelerle yapmış olduğu gravür çıkışlı büyük boyutlu çalış-

maları özgünbaskıları kadar yetkindir. Önemli olan sanatçının tekniğinden ziyade sanata bakışı ve kullanmayı tercih ettiği-oluşturduğu- üslupsal dildir ki Misman'ın çalışmaları için bahsi geçen yetkinlik de buradan gelir⁷⁹.

Ankara'da sergilenen son yapıtlarında da sözkonusu teknikleri içeren geniş bir yelpaze sunar ve izleyici de sanatçının özgün dili bağlamında fikir sahibi olur, “yetkin” liği algılar. Sanatçının yağlıboya, çağdaş kadın imajı çerçevesince oluşturulmuş, çizginin, ritmin ve hareketin hissedildiği, canlı mavi, kırmızı ve yeşillerin kullanıldığı istikrarlı çalışmalarının bir uzantısıdır. Kendi içinde gelişim ve değişim yakalamayı ilke edinen sanatçı, bahsedilen istikrarını, kompozisyon üzerinde bilinçli olarak kurduğu denetim sayesinde tekrara düşme-den korur. Kadın, kuş gibi sembolik figürler, mavi, kırmızı, yeşil, pembe, beyaz... gibi kullanılan renkler, dans eden, yatan, oturan kadın bedenleri Misman'ın vazgeçemedikleridir. Ayrıca sanatçı, figürlerinin anatomilerini değiştirebilir, üzerinde oynayabilir dolayısıyla figürlerin orantıları alışılmışın dışında olabilir bu da resimdeki mekân yerçekimi ya da perspektifle açıklanamayacak şekilde belirsizleştirir (Nurol Sanat Galerisi, 2003).

Görsel 6: Görsel 6: Gravür 33x45 cm

Zaman da mekân gibidir, tanımlanamaz. Sanatçı da izleyene karmaşık içinden çıkılmaz entelektüel mesajlar vermek niyetinde olmadığından anlamsal derinlik oluşturacak bu türden öğeleri detaylandırmaz. Hayati Misman samimi, paylaşımcı tavrı ile hayatında yeri olan, onu etkileyen olayları semboller aracılığıyla yine karakterine uyan şekilde resmederek izleyicisiyle paylaşır (Özsezgin, 2010). Sanatçı özellikle baskı resim konusunda Türkiye'nin önde gelen isimlerindedir. Resimdeki en önemli özelliği ‘çizgi’dir. Dışavurumcu bir çizgi ve bu çizgi ile gündeme gelen desenci tavrı göz ardı edilemez. Sanatçı şimdi kendi atölyesinde çalışmalarını devam ettirmektedir

79 <https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques>

Görsel 7: Hayati MİSMAN, “İsimsiz”, 1986, Gravür, 98x65 cm

Türkiye’de özgün baskı resim sanatçılarından birisi olan Hayati Misman sanatı ve yapıtları üzerine yıllarca pek çok yazı yazıldı sanatını irdeleyen kataloglar yayınlandı görsel medya üzerinde pek çok başarılı çalışmaları ve sergilerine yönelik çalışmaları yapıldı. Özkan Eroğlu; Sanatçı, özgün baskı alanında ustaca kullandığı resimsel özellikler’den birisi de çizgi tekniğidir. Yapmış olduğu çalışmalarda sanatçı işlediği bir konuyu tekrar-lamadığını gösterir eserlerinde. ‘Belki de bir insanı sanatçı yapanda budur’ demiş (Nurol Sanat Galerisi,2003).

Sanata Bakışı;

Sanatçı deformasyona ve soyutlamaya yönelmiş dışavurumcu, coşkulu ama olgun bir sanat diline sahiptir. Genelinde insana ve ilişkilerine dair lirik, duyarlı tavrı, zaman zaman dramatik olduğu kadar kendiliğinden yaklaşımları, yaşamı sanatın diliyle sorgulaması, sanatçının diri ve sağlıklı yaratma sürecindeki ilgi çekici noktalarıdır. Tümünüyle halledilmiş eklemler bir düzen ve güçlü, sert, gerilimli lekesele formların yanında, ilkeli deneyimlerle donanmış sanatçının çok sevdiği o zengin, dengeleyici çizgisel lezzetle kompozisyona verdiği önemden de söz etmiştir⁸⁰.

⁸⁰ <http://www.aso.org.tr/b2b/asobilgi/sayilar/soylesiocaksubat2011.pdf>

Görsel 8: Hayati MİSMAN, "İsimsiz", 1985, Gravür, 70x100

cm MÜRŞİDE İÇMELİ

İlk ve orta öğrenimini yaptıktan sonra, yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Çapa Eğitim

Enstitüsü'ne bağlı olarak açılan resim seminerine katılan Mürşide İçmeli, resim konusundaki ilk derslerini Şeref Akdik, İlhami Demirci, Nevide ve Kemal Gökaydın'dan aldı. Seminer çalışmaları bitince, bir süre Bursa ve Konya kız öğretmen okullarında okudu. 1950'de girdiği Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümü'nü bitirdikten sonra, 1953'te Afyon Lisesi resim-iş öğretmenliğine atandı. 1959'da Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü için açılan asistanlık sınavını kazandı ve bu okulun eğitim kadrosunda görev aldı. Bir yıl sonra İspanya hükümetinin verdiği sanat bursundan yararlanarak Madrid Güzel Sanatlar Akademisi'nde gravür çalışmalarını ilerletti; özellikle taş baskı tekniği üstünde bilgisini geliştirdi; Madrid ve Paris müzelerinde araştırmalar yaptı. 1962'de devlet bursu sınavını kazanarak gittiği Londra'da, grafik sanatlara ilişkin çalışmalarını yoğunlaştırdı: Sanat ve Dizayn Okulu'nda resimleme konusunda uzmanlık eğitimi gördü; ayrıca akşam kurslarında özgün baskı çalışmalarını ilerletti. 1965'te yurda dönünce, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı. Sonra Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Müzik Fakültesi Grafik Ana Sanat Dalı bölümü başkanlığına atandı¹³. 1966'dan bu yana çeşitli karma sergilere, devlet sergilerine katılan Mürşide İçmeli, ilk kişisel sergisini 1977'de Ankara'da açtı. Ayrıca Berlin, Nürnberg, Leipzig, Tokyo, vb. yerlerde düzenlenen ikiyıldabir sergilerine, gravürleriyle katıldı. Bulgaristan, Almanya ve Yugoslavya'da Çağdaş Türk Grafik Sanatı karma sergilerine yapıt verdi. 1973, 1979 ve 1981 yıllarında Devlet Resim ve Heykel sergilerinde başarı ödülleri aldı. 1980'de Balkan Halkları Arasında Barış ve Dayanışma Bölgesi Sergisi'nde grafik dalı ödülüne değer görüldü. 1985'te 15. İskenderiye İkiyıldabir Sergisi'nde ikincilik ödülü, 1990'da Devlet Resim ve Heykel Yarışması'nda özgün baskı dalında birincilik ödülü aldı. İçmeli'nin çalışmaları gerek teknik gerekse artistik

açıdan ulaşılan yetkinlik olarak tanımlanabilir. İçmeli'nin yetkinliği yaptığı işe saygınlıktan kaynaklanır. O saygı da kişilikten gelen bir disiplin var, İçmeli'nin çalışmalarındaki yetkinliğin diğer bir boyutu çalışmalarındaki titizliktir. Bu titizlik salt işçilik yönünden değil, sürekli olarak daha yetkin tasarım elde etme, kılı kırk yaran bir düzenleme oluşturma, dolu ve boş alanlar ile düz ve kabartmalı yüzeyler arasında denge kurma, renk seçimi, renkler arasındaki uyum gözetme konusundaki titizliktir⁸¹. İçmeli'nin sanat anlayışının oluşmasında; sanatsal yeteneği yanında Anadolu kültürden başlayarak Anadolu topraklarına yerleşen uygarlıkların zengin kalıntıları, halı kilim gibi Anadolu halk sanatlarının formları, Avrupa sanatına, savaş yıllarının acıları, çocuk-luk yıllarından başlayarak etkilendiği yaşadığı deneyimler ve araştırmacı kimliği etkili olduğu söylenebilir (Senyapılı, 1988:69-70). sanat anlayışı, eserlerinde kurulan denge ve düzen ile kullanılan öğelerin seçimindeki kesinliği, izleyiciye daha az öğeyle çok fazla şey söyleyebilmesi, yalın tasarımların güçlü duygusal iletimi, geometrik teknikleri kullanmanın ustalığı, çağdaş ifade arayışı, bilim insanının tutumu ile sanatsal kurguya yaklaşımını çalışmalarında görmüş oluyoruz.

Görsel 9: Mürşide İÇMELİ, "İsimsiz", 1991, Litografi, 25x35 cm

Sanata Bakışı;

Sanatçı, baskı teknolojisi açısından gravür sanatını bir konu olarak benimsemiştir. 1964-1974 yıllarında, Avrupa Birliği'nde rölyefe geçişin amacı simetri-geometri gravürlerinde üretildi. Mürşide İçmeli, kağıdın beyaz dokusu ile kabartmaların ifadesinden yararlanan eserler üretti. Bu kabartma çalışmaları ile görsel ifade ve yaklaşıma uygulamada rengin görsel ifadesi verilir. 1980'lerin sonlarında ise eserlerinde daha lirik konular ve renk hakimiyeti sergiledi (Senyapılı, 1988:69-70). Kabartma ve gravür tekniğini, kendine özgü bir anlayış içinde kullanan Mürşide İçmeli, Türkiye'de gravür sanatını, uluslararası ölçülere uygun bir teknikle yaygınlaştıran ve bu alanda emek sarfeten, sanatçılardan birisidir. Soyut ve geometrik biçimler ile figür gruplarının oluşturduğu birbirini bütünleyen öğeler halinde birçok gravürünün temel yapısını oluşturur. Renkli ve siyah-beyaz olarak hazırlanan gravürlerin teknik olgunluk, biçimsel sağlamlık her zaman sanatçı için ön planda gelir. Bu tür temaları çalışmalarında çağdaş soyut gravür estetiğinin gerekli kıldığı disiplin içinde, konunun öyküsel yönünü geri plana atarak yansıtır. Başlıca yapıtları arasında şunlar sayılabilir: Kukla Kadınlar, Maskeli Erkekler, Boşlukta Dansedenler, Mavi Dünya, Uzay, Hayat Nüvesi, Yaşama Övgü; Hiroşima; Diriliş; Dünyada Yanan

81 <http://www.yardimcikaynaklar.com/murside-icmeli-hayati-ve-sanati/>

SÖZEL SUNUM KONGRE YÖNETİMİ TAM METİNLER DAVETLİ KONUŞMACILAR

Ateş. Hayati Misman ise, Mürşide içmelinin sanat anlayışı ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir; ‘Eserlerinde geometrik şekillerin yanı sıra doğa izlerini taşıyan İçmeli, teknik olarak mükemmellik ve grafiksel estetiği izleyicisine sunuyor. İçmeli, doğa biçimlerinin köleliğinden kendisini kurtararak daha çok düşünce ürünü olan geometrik biçimlere yönelmiş olmasına karşın resimlerinin içinde yetiştiği doğa ve doğa toplumu kültürünün izlerini taşıyor. İslam sanatının biçim-içerik ilişkisinin çağrıştırdığı mistik atmosferi yansıttığı söylenebilir. Daha Tanrısal gücün sınırsızlığını simgeleyen İslami yapı sanatının havasını anımsatan eserlerde folklorcu, özümsememiş bir biçim aktarmacılığının tuzağına düşmeden sanatçı kendi soyut biçim diliyle yorumlayarak bu etkiyi sezdiriyor’⁸².

SONUÇ

20. yüzyıla kadar sadece çoğaltım amacıyla kullanılan baskı resim, zaman zaman sanatçıların yağlıboya tablo-larını çoğaltmak için kullanılsa da daha sonraları modern çağda farklı bir yol izlemiştir. Bu dönemde, insanın ve ait olduğu, kültürün yönü değişmiş, endüstri önemli bir odak noktası haline gelmiştir. Seri üretim bir iş kolu haline gelince, fabrika mallarına estetik form kazandırma ihtiyacı doğmuş ve buna yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Modern sanatın ve estetiğin daha çok insana ulaştırılması düşüncesi, baskı resimle tamamen örtüşmüştür. 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra, sadece müzelerde görülen sanat, yaşamın içine girmeye başlamış ve dosyalardan çıkan baskı resimler, tabloların yanına yerleştirilmiştir. Baskı resim çağına uygun düşmüş, çağı yakalamış ve toplumun modernizme ulaştığı noktada sanat eserine yeni bir görünüm vermeyi başarmıştır. Avrupa’da aydınlanma hareketiyle başlayan sanatın topluma yön verme gücü, üretimin hızlanmasını sağlayarak, insan gücünü de bu üretimin denetleyicisi haline getirmiştir. Baskı resimin çoğaltılabilir olmasının yanında, ekonomik değerinin de düşük olması günümüz yaşam biçimine uygun düşmüştür. Bunun yanı sıra özgün oluşu ile baskı resim, sanatın geniş kitlelere ulaşmasında önemli bir rol oynamıştır. İlk aşamada kullanım alanı ticari olsa bile, zamanla sanatsal boyutu da önem kazanmıştır. Hayati MİSMAN ve Mürşide İÇME-Lİ, özgün baskı sanatının, özellikle gravür tekniği alanında, kendilerine has üslubuyla, geliştirdikleri bireysel sanat anlayışlarıyla özdeşleşen ve özgün bir anlatım biçimi oluşturarak, bu alana damgalarını vurmuşlardır. Sanatçıların, özgün baskı sanatındaki yeri ve özgün baskı sanatına katkıları Türkiye’de bu alanın profesyonel anlamda gelişmesine katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

SOYADI, A., (Yıl), *Kitabın Adı (İtalik)*, Şehir: Yayınevi.

Akalan, G., (2000). Kaleseramik Sanat, Gravür, İstanbul.

Aslıer, M. (2001). Türkiye’de özgün baskıresim sanatı, başlangıcından bugüne Türkiye’de gravür, Karsı Sanat Çalışmaları, İstanbul.

Eroğlu, Ö., (2002). Hayati Misman, Bilim Sanat Galerisi, İstanbul.

82 <https://abdullahabdurrahman.wordpress.com/2018/11/15/murside-icmeli-alintidir/>

**SÖZEL SUNUM
KONGRE YÖNETİMİ
TAM METİNLER
DAVETLİ KONUŞMACILAR**

Gokaydın, N., (1987). *Tahta Baskı Tekniği Dunu, Bugunu, Eğitimde Yer*, Hacettepe Üniversitesi, GSF Yayın-ları: Sayı:6, Ankara.

Grabowski, B., & Fick, B., (2012). Baskiresim. (S. Atay Eskier, & A. Z. Tunç, Çev.) *Guzel Sanatlar Fakultesi*, İzmir.

Kınık, M., (2005). *Grafik Tasarım ve Uretim Teknolojileri*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

Kıran, H., (2010). *Ağaç Baskı Sanatı*, Bellek Yayınları, Ankara.

Limon, B., (2011). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı *Çağdaş Özgün Baskı Resim Sanatında Politik Söylemler*, Doktora Tezi, Konya.

Misman, H., (1976). *Eğitim Enstitüleri Resim-İş Bölümü Sınıf: II Grafik Grubu İçin Grafik*, Yaykur Açık Yüksek Öğretim Dairesi, Ankara.

Pekmezci, H., (1993). *Baskı Resim Sanatı ve Türk Baskı Resim Sanatı Üzerine-I. Plastik Sanatlar Dergisi Seçmeli Dersler Birimi Yayınları*, Ankara.

Smith, R., (2010). *Sanatçının El Kitabı*, İnkılap Kitapevi Baskı Yayınları, İstanbul.

Senyapılı, O., (1988). *Baskent Ankara'da Sanat ve Sanatçılar*, Murside İcmeli'ye Devlet Sanatçısı Ünvanı Verilmeli, *Sanat Cevresi*, Sayı:111.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/st-donusum/program> (E.T. 09.11.2018)

<https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques> (E.T. 10.19.2018)

<http://www.milliyetsanat.com> (E.T. 12.11.2018)

<https://imoga.org/pages/baski-teknikleri-techniques> (E.T.10.17.2018)

<https://tceydat.wordpress.com/2017/03/25/yuksekbaski/> (E.T.12.11.2018)

<http://www.aso.org.tr/b2b/asobilgi/sayilar/soylesiocaksubat2011.pdf> (E.T.12.11.2018)

<http://www.yardimcikaynaklar.com/murside-icmeli-hayati-ve-sanati/> (E.T.19.12.2018)

<https://abdullahabdurrahman.wordpress.com/2018/11/15/murside-icmeli-alintidir/> (E.T.16.12.2018)